

Domoljub glasovi

Štev. 210

Lienz, sreda 9. oktobra 1946.

Leto 2.

V OBRAMBO NADŠKOFA DR. STEPINCA

Sodna obravnava zoper nadškofa Stepinca odmeva zdaj po vsem svetu. Vsi svetovni časopisi poročajo o tej zagrebški obravnavi, pri kateri je obtožba zoper vojne zločince, ki se je že davno začela, stopila docela v ozadje. V nedeljo se je oglasil sam sv. oče Pij XII. v obrambo zagrebškega nadškofa ter izjavil, da je obravnava zoper njega "nedostojna".

Rimski list "Il Quotidiano", dnevno glasilo katoliške akcije, je prinesel daljši članek o stepinčevi obravnavi. Glede obtožbe, češ da je dr. Stepinac deloval z ustaško vlado, piše list: "V tem pogledu moremo postreči z dvema odločnima protidokazoma. Meseca majnika 1943. je msgr. Stepinac moral priti v Rim. Pri tej priliki je predsednik hrvaške ustaške vlade dr. Ante Pavelič dal sporočiti sv. očetu svojo prošnjo, naj bi nadškofa Stepinca pregovoril, da naj preneha biti sovražen ustaški vladi. Meseca decembra istega leta je tedanji zagrebški notranji minister v pogovoru z apostolskim vizitatorjem v Jugosl. viji opatom Marconejem povedal, da nadškof Stepinac ustaške vlade doslej še niti z besedico ni priznal. Na drugi strani pa, tako nadaljuje list, nam ne manjka dokazov, ki potrjujejo, da je bil nadškof od Paveličeve vlade docela neodvisen."

Ko je imenovani list vse točke obtožbe povrstil ovrgel, zastavlja to-le vprašanje: Zakaj je bil msgr. Stepinac priveden pred partizansko sodišče, katero ima očitno že v rokah povelje, naj ga obsodi? Le zato, ker je z zagrebški nadškof ostal sam sebi zvest, le zato, ker ne neha braniti človeških pravic. Le zato, ker brani krščansko svobodo zoper novi materializem, ki ni nič manj totalitaran kakor je bil nacizem. Zaprlji so ga takoj potem, ko je bilo prebrano skupno pastirsko pismo jugoslov. škofov, v katerem je bilo med drugim rečeno: Dajte lepi besedi o svobodi vesti njen resnični pomen. Če se na eni strani brezboštvo in materializem smeta svobodno razvijati, dajte tudi nam popolno svobodo, da bomo smeli oznanjati resnico, ki izhaja iz Boga in vodi k Bogu. Naša ustava katoliško Cerkev priznava. Zaradi tega z vso pravico zahtevamo, naj civilne oblasti v polnem pomenu te besede spoštujejo našo svobodo vesti in našo versko svobodo. Vlada pa je na to odgovorila s tem, da je zaprla msgr. Stepinca in ga postavila pred sodišče. V Jugoslaviji, tako sklepa list svoj članek, divja preganjanje in z nogami so teptane pravice človeške osebnosti, za katere so stotine milijonov zgrabile za orožje in zmogale.

Vatikanski radio poroča, da je nadškof Stepinac pred sodiščem dobesedno tako-le rekel: "Ko bo spet zavladal mir in ko bo mogoče objavljati dokumente in ko bo vsakdo mogel brez strahu govoriti, tedaj ne bo nikogar več, ki bi mogel reči samo eno besedico očitka zoper moje delovanje kot škof."

OBREMENILNE PRIČE RAZBREMENJUJEJO. Agencija "United Press" poroča iz Zagreba, da je bilo v soboto zaslišanih celotna vrsta obremenilnih prič, ki naj bi potrdile kako ozko je msgr. Stepinac sodeloval z ustaško vlado. Te priče pa niso mogle spremeniti dosedanje slike, ki jasno kaže, da je msgr. Stepinac odklanjal ustaško vlado in nemško okupacijo, pri čem pa je hr-

vaško državo kot tako.

Bivši hrvaški maršal Kvaternik je kot priča povedal, da si je s Stepincom iz Nemčije dopisoval potem ko je prekinil s Paveličem vse zveze. Pri tem je dobil vtis, da bi nadškof Stepinac rad videl, da bi se združili demokratični katoličani in pa hrvaška seljaška stranka, nakar naj bi ta zveza zamenjala Paveličevo vlado.

Bivši hrvaški minister in poslanik v Berlinu Kosak je povedal, da mu je vlada poslala zadnji pastirski list nadškofa Stepinca pomladi leta 1945. naj ga razpošlje v nevtralne dežele. V tem pastirskem listu je msgr. Stepinac zagovarjal neodvisnost Hrvatske.

Prejšnji zun. hrvaški minister dr. Alaj Begovič je povedal, da mu je poglavnik dr. Pavelič preden je bil Zagreb izpraznjen, naročil, da naj državne listine spravi v nadškofijski palači. To pa niso arhivi fašističnega ustaškega gibanja, marveč dokumenti zun. ministrstva, kateri naj bi tako bili ohranjeni zgodovini.

Ker obravnavo zoper msgr. Stepinca vodijo hkrati z obravnavo zoper ustaške vojne zločince, je več prič pretresljivo opisovalo, kako so ustaši klali srbsko manjšino na Hrvaškem. Kakor poroča švicarska agentura "KIPA", so bili to zločini, katere je med vojsko nadškof v svojih pastirskih pismih prav tako opetovano obsojal kakor je obsojal počenjanje partizanov zoper katoliško prebivalstvo. Tako se glasi poročilo "United Press", ki je bilo objavljeno 7. oktobra v listu "Salzburgernachrichten".

KRIZA RUSKE CERKVE V BEGUNSTVU

Dne 2. avgusta 1945 je umrl poglavar ruske pravoslavne Cerkve v emigraciji metropolit Evlogij. Posledica njegove smrti je zdaj velika kriza, ki je nastala v ruski pravoslavni cerkvi v zahodni Evropi. Patriarhat ruske pravoslavne cerkve v Moskvi, ki politično ozko sodeluje s sovjetskim režimom, je nameraval na Evlogijevo mesto postaviti sovjetskega hierarha orelskega in brianskega škofa Fotija. Ta načrt pa se ni posrečil, ker je za to mesto bil imenovan begunski škof Serafim. Francoska vlada je preprečila moskovski načrt s tole zahtevo: Francija je pripravljena sprejeti sovjetskega eksarha v Parizu, če bo tudi sovjetska vlada sprejela francoskega katoliškega škofa v Moskvi. Ker pa so Sovjeti ta pogoj odklonili, je načrt s Fotijem propadel.

Razvoj te krize v preteklosti je pa ta-le. Leta 1931., ko je ruska pravoslavna cerkev v domovini klonila pred Sovjeti, se je ruska pravoslavna cerkev v emigracija ločila od moskovskega patriarhata ter se podredila jurisdikciji carigrajskega patriarha. Ta je nato za svojega eksarha vseh ruskih verskih občin v zahodni Evropi imenoval metropolita Evlogija. Še ko je bil Evlogij živ, je v začetku avgusta 1945 prišel v Pariz metropolit Nikolaj kot delegat moskovskega patriarha ter se začel z bolehnim Evlogijem, ki je kmalu nato tudi umrl pogajati. Stari in na smrt bolni Evlogij je podlegel pritisku in se pobotal z moskovsko cerkvi, nakar ga je ta imenovala za svojega patriarhalnega eksarha v Evropi. Evlogij je po tej pogodbi prosil carigrajskega patriarha, naj ga razreši svoje jurisdikcije, česar pa carigrajski patriarh ni hotel storiti. Tako se je Evlogij znašel v nemogočem položaju, da je bil istočasno odvisen od dveh patriarhov.

Tako se je razvila tiha borba v vrstah ruske cerkve v begunstvu. Ogromna večina duhovnikov in vernikov, med njimi skoraj vsi profesorji pravoslavne kolegija v Parizu, so se pod vodstvom nicejskega metropolita Vladimirja usmerili zoper Moskvo. Podrejenosti Moskvi so nasprotovali zaradi prevelikega umešavanja politike v cerkvene zadeve, ter so zato zagovarjali, naj bi ruska pravoslavna cerkev

v emigraciji še naprej ostala povezana s carigrajskim patriarhatom. Manjšina pa, ki jo je navdaševal napačno pojmovani patriotizem ali pa morebiti kakor manj plemenito stremljenja, se je potegovala za moskovski patriarhat. Dokler je Evlogij živel, sta obe stranki soglašali, da je najbolje zaenkrat vse pustiti pri miru. Po Evlogijevi smrti so se pa dogodki začeli hitreje razvijati.

Že drugi dan po Evlogijevi smrti (9. avgusta) sta se s posebnim sovjetskim letalom iz Moskve pripeljala leningrajski metropolit Gregorij in orelski nadškof Foti, ki sta prinesla dekret ruskega pravoslavnega sinoda, da je za Evlogijevega naslednika imenovan metropolit Serafim. Ta je poprej v Parizu zastopal karlovški pravoslavni sinod in je bil odločen nasprotnik moskovskega sinoda. Za časa Nikolajevnega bivanja v Parizu pa se je z Evlogijem vred nepričakovano pobotal z moskovskim patriarhatom. Zato je Serafim takoj sprejel to imenovanje. Istočasno pa je moskovski patriarh carigrajskemu patriarhu brzojavil precej brezobzirno: "Odločili smo se, da poslej smatramo začasno jurisdikcijo sv. carigrajske stolice nad ruskimi pravoslavnimi verskimi občinami v zahodni Evropi za uglaslo." Istega dne, ko so prispeli v Pariz moskovski odposlanci, so pristajši metropolit Vladimirja javno razglasili, da odklanjajo moskovski dekret, da ne priznavajo Serafima za Evlogijevega naslednika, ki more biti imenovan le od carigrajskega patriarha.

Ko bi bil carigrajski patriarhat bolj odločno podpiral večino med ruskimi pravoslavci v Franciji, bi bila moskovska stolica izgubila vse zaupanje tudi pri tistem delu ruskih emigrantov, ki so z njo še simpatizirali. Vsekakor je Moskva izgubila veliko svoje veljave, ker je imenovala Serafima, ki je slaboten in brezbarven mož. Pred več leti je Serafim v Parizu zastopal monarhiste in skrajno konservativne ruske škofo, v zadnjih 20 letih pa je z Evlogijem tekmoval za vodstvo ruskih emigrantov. Med vojsko Serafim ni prikrival svojih simpatij za Nemce. Cinizem moskovskega patriarhata, ki je takega moža imenoval za svojega predstavnika v Evropi, je na vso moč okrepil opozicijo proti moskovskemu patriarhatu med ruskimi emigranti v zahodni Evropi. (Po londonskem listu "The Tablet" 14. sept. 1946.)

INDIJA NA POTI K SVOBODI

Dalekosežne spremembe, ki so nastale po osamosvojitvi Indije v odnosih do materine dežele, so povzročile tudi spremembo in zmanjšanje angleškega uradniškega aparata. Zdaj je bil imenovan visoki komisar za Indijo, s čimer je Anglija pokazala svojo odločnost, da hitro pripravi vse, da se Indija vključi kot dominijon v angleški imperij. Za prvega visokega komisarja je bil imenovan Ference Shone, poklicni diplomat, popreje poslanik v Beirutu in Damasku. Nameravana izenačitev Indije z materino deželo bo ustvarila med obema deželama redne diplomatske odnose; zato je bil ravno imenovan visoki komisar, čigar položaj je enak onemu veleposlanika. Naslov, v nasprotju s poslanikom ali veleposlanikom, izraža pripadnost k isti državni zvezi s skupnim vladarjem, ne razširja pa političnih odnosov. Tudi visoki komisarji dominijonov v Londonu ali angleški v glavnih mestih dominijonov nimajo nič večjih pooblastil kot navadni diplomatje. Pri imenovanju visokega komisarja za Indijo so to izrecno poudarili. S tem pa ne bodo omejene pravice podkralja, čeprav se postavlja vprašanje, kakšen bo njegov položaj v novonastalem državno-pravnem odnosu. Ker z Indijo praktično ravnajo že kot z dominijonom, ne bodo njegove pravice nič večje od pravic, ki jih imajo generalni guvernerji v Kanadi, Avstraliji, južni Afriki in Novi Zelandiji. Generalni guverner je zastopnik kralja, nima pa pravice vmešavati se

v politične razmere dotične dežele.

Ker prehaja zdaj tudi uprava v roke indijske narodne vlade, je s tem izgubil tudi takozvani, urad za Indijo "v Londonu, ki je predstavljal upravno centraln, pravico obstanka. Pred kratkim so že objavili, da ne sprejemajo več novih uradnikov za indijsko službo. Ročasi bodo odpustili vse uradnike tega urada in lord Petrick Lawrence bo končno odstopil kot zadnji minister za Indijo.

= : =

PREŽIVELI IZ HIROŠIME. V japonski Hirošimi, kamor je padla prva atomska bomba, je bilo dosti katoličanov, ki jih je zadela atomska smrt. Nekaj pa jih je preživelo to grozo. Med njimi je jezuitski pater, ki je zdaj prišel v Rim. Ta je povedal, da bodo v središču hirošimskih razvalin zgradili veliko cerkev, ki bo posvečena Brezmadežnemu Srcu Marijinemu.

POMANJKANJE V INDIJI. V Indiji zelo primanjkuje katoliških zdravnikov in bolniških strežnic. Za zdaj je tam samo po ena sestra na 57.000 prebivalcev in le ena bolniška postelja na 50.000 ljudi. To je zato, ker misijonarji dolgo niso smeli izvrševati zdravniške prakse in pa ker noben moški ni smel zdraviti Indijke. Ustanoviteljica katoliškega zdravniškega misijona mati Dengel, ko je prišla v Indijo, je našla le eno katoliško bolnišnico ob 250 protestantskimi. Zdaj je že več misijonskih bolnišnic, vendar pa vsako leto pomrje 3 milijone otrok, manj ko 3 leta starih, in 20.000 mater, ki jih pomore lakota in bolezn.

TEŽAVE NA POLJSKEM. Iz Varšave poročajo, da so poljske oblasti odtegnile živilske karte vsem redovnikom. Ker jim vsled siromaštva ni mogoče kupovati živil na črni borzi, je s tem odlokom ogrožena njihova prehrana, vsekakor pa popolnoma onemogočeno njihovo karitativno delovanje. - Dominikanci v Poznanju so vložili prošnjo za gradbeno dovoljenje nove dijaške cerkve. Gradbena komisija je odbila vseh pet arhitektov izdelanih načrtov. Dijaški list, ki ga izdajajo tudi dominikanci, je prepovedan, češ da je uredništvo na strani Mikolajczykove kmečke stranke. (Inf.D. 27.9.1946.)

"TELEN VARNOSTI" V LONDONU
Angleško prometno ministrstvo je sedaj objavilo desetletni načrt, po katerem naj bodo zboljšane ceste in s tem zmanjšano nevarno visoko število nesreč. V preteklem letu je bilo na cestah Anglije in Walesa več kot 5000 smrtnih nesreč, čez 133.000 oseb pa je bilo ranjenih. Vsak mesec pride več kot sto otrok ob življenje, poškodovanih pa je čez dvatisoč. Vzrok v primeri s predvojnimi leti dvajsetkratnemu porastu nesrečnega števila nesreč je v povečanju prometa od konca vojne, dalje so mnogi avtomobili v zelo slabem stanju, šoferji pa imajo premalo izkušnje. Da bodo to zlo odpravili, bodo prepovedali vožnjo z defektnimi vozili in izdali ilustriran katekizem o cestnem prometu. V Londonu in po ostali Angliji bodo priredili poseben "teden varnosti", priljubljani "bobbies" (londonski policaji) pa bodo imeli posebne tečaje za šolske otroke, v katerih jih bodo učili, kako naj se prometno pravilno ponašajo na cestah. ("Weltpresse" 26.9.1946.)

ČAST KATOLIŠKE DUHOVŠČINE
JE ČISTA. Ameriška vojaška vlada v Hessenu v Nemčiji je pred kratkim izdala seznam vseh duhovnikov, katoliških in pravoslavni, v deželi hessen. Duhovščina je v seznamu razdeljena v tri skupine. Prva skupina obsega osebe, proti katerim ni od strani vojaške vlade nobenega ugovora, v drugo skupino spadajo osebe, ki morajo čakati na izvedbo postopka po zakonu o raznacificiranju, v tretji skupini so pa one osebe, ki so sploh nesprejemljive, razen ako jih naknadno sodišče pripusti k izvedanju njihove službe. V seznamu je navedenih 908 katoliških duhovnikov, ki pa vsi spadajo v prvo skupino. (Inf.D. 27.9.1946.)